

2022-09-19

Fågelinventering Länna, etapp 2

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Länna, etapp 2, Huddinge kommun.

**: EKOLOGI
GRUPPEN**

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: Huddinge kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2022-09-19
Uppdragsansvarig: Fingal Gyllang
Medverkande: Ossian Rydebjörk, Adrian Baggström, Anders Eriksson
Intern granskning av rapport: Ossian Rydebjörk 2022-08-29
Foton: Om inget annat anges. Ekologigruppen AB
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 9515
Bilder på framsidan visar en tofsmes. Foto: © Magnus Nilsson

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Uppdragets mål och syfte	5
Metod	7
Resultat	9
Naturvårdsrelevanta arter	9
Biotoper för de påträffade fågelarterna	9
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	10
Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området	11
Vanligt förekommande fågelarter	14
Lagstiftning för fåglar	15
Artskyddsförordningen	15
Tillfredsställande population	16
Förslag till vidare utredningar	16
Referenser	17
Bilaga 1. Inventeringsfakta	18
Bilaga 2. Metodik	19

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Huddinge genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Länna, etapp 2, i Huddinge kommun. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda om fågelarter har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Fokus har legat på arter vars nationella bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod. Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering enligt metodik från svensk fågelatlas som genom olika kriterier påvisar konstaterad, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området.

I samband med inventeringen påträffades 29 fågelarter. Sex av dessa arter var naturvårdsrelevanta arter och 23 utgjordes av mer vanligt förekommande fågelarter. Fyra av de naturvårdsrelevanta arterna är rödlistade: duvhök (NT), gråkråka (NT), grönfink (EN) och ärtsångare (NT). Ytterligare två av arterna, järnsparv och tofsmes, har en negativ trend eller är ovanliga i regionen. För en av de naturvårdsrelevanta arterna, tofsmes, är bedömningen att den har fortplantningsområden/revir i planområdet.

Regeringen har den 2022-06-16 fattat beslut om att förändring i artskyddsförordningen ska ske från och med 2022-10-01 (Regeringskansliet 2022).

Artskyddsförordningen 4 § fr.o.m. 1/10 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå.

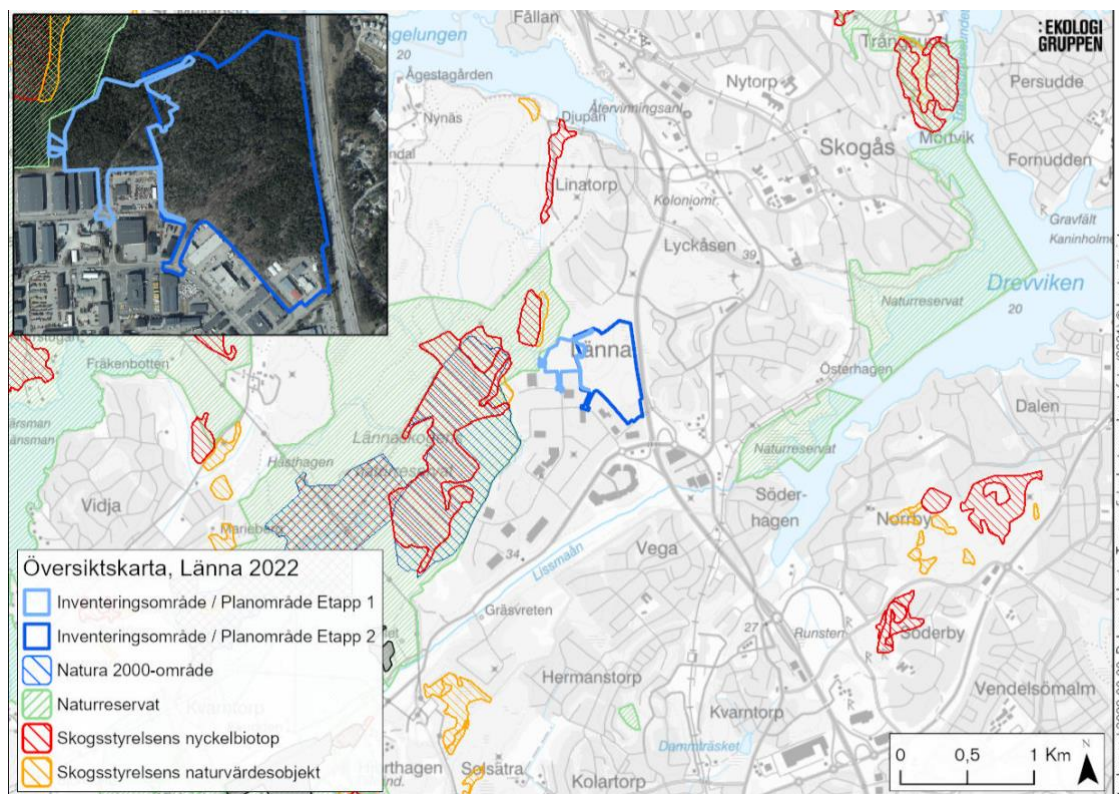
Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen ska lagen tolkas som att det efter den 2022-10-01 inte längre finns ett strikt skydd mot att skada fåglars fortplantningsområden. Detta skydd ersätts då av förbud mot att störa arter så att deras population inte kan bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds, och med förslag på skyddsåtgärder i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Huddinge genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Länna, etapp 2 i Huddinge kommun. Läge och avgränsning framgår av figur 1.

Figur 1. Översiktsskarta över inventeringsområdet.

Fokus har legat på arter vars nationella bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art i resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

Målet med utredningen har varit dokumentera områdets värde som fortplantningsområde för fåglar. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i olika delområden (figur 1). För samtliga arter är målet att indicium på häckning i utredningsområdet ska kartläggas. Syftet har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare ska fågelinventeringen ligga till grund för en artskyddsutredning som ska belysa detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter.

Rödlistade arter – Rödlistekategorier

Den svenska rödlistan utarbetas av ArtDatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistekategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist.

Arter som inte visar på någon minskning eller negativa trender och har tillräckligt stor population är klassade som livskraftiga LC.

Fågeldirektivarter

Fågeldirektivet (rådets direktiv 79/409/EEG) omfattar alla vilda fågelarter som förekommer naturligt inom EU och gäller för fåglar samt deras ägg, bon och livsmiljöer. Syftet är att bibehålla eller återskapa arternas populationer på en nivå "som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov". Det ska ske genom åtgärder riktade mot arterna och deras livsmiljöer (Naturvårdsverket 2009).

Fågelarter med negativ trend

Detta är en mer allmän formulering i Naturvårdsverkets handledning. Arter med negativ trend täcks numera oftast i rödlistan.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Naturvårdsarter

En naturvårdsart är en art med specifika krav på sin miljö. Genom sin förekomst signalerar arten att det finns naturvärden i ett område och att det kan finnas fler sällsynta och/eller rödlistade arter. Naturvårdsarter är utpekade av myndigheter i olika inventeringar och sammanhang. De sammanfattas av ArtDatabanken SLU i rapporten "Naturvårdsarter" (Hallingbäck 2013). Exempel på naturvårdsarter är rödlistade arter, Skogsstyrelsens signalarter och fridlysta arter.

Naturvårdsarterna är olika bra på att indikera naturvärde. Ekologigruppen delar in dem i olika kategorier med klasserna mycket högt, högt, visst och ringa, beroende på miljökrav och sällsynthet.

Ansvarig för rapporten har varit Fingal Gyllang och Ossian Rydebjörk. Medverkande har varit Adrian Baggström (kartor). Fältarbete har genomförts av Anders Eriksson, Fingal Gyllang och Ossian Rydebjörk under perioden mars–juni 2022. Intern kvalitetsgranskare har varit Ossian Rydebjörk.

Metod

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutter, samt sök i Artportalen från år 2000–2022. Utsök från databasen Artportalen gjordes flera gånger inför inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i utredningsområdet (figur 1).

Fältarbete

Totalt genomfördes 10 besök i området mellan mars och juni genom att området systematiskt gick igenom i enlighet med gängse metodik (Naturvårdsverket 2012). Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. Ett av fältbesöken i mars förlades kvälls/natttid i syfte att lyssna efter ugglor. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringslokaler till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till mitten av juni. I bilaga 1 redovisas inventeringsdata.

Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. I bilaga 2 redovisas de två metoderna närmare.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar vid tre besök. Undantag från denna regel gjordes då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.), samt för arter som anländer till häckplatsen i slutet av maj och början av juni. Då endast två besök gjorts under denna period så har vi avgränsat revir för dessa arter även för två observationstillfällen.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen om det har funnits relevanta data. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt om relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla noterade arter har rapporterats på databasen Artportalen. Naturvårdsrelevanta arter registreras med en noggrannhet på cirka 10 meter. Övriga arter registreras inom delområden i inventeringsområdet.

Avgränsningar

I denna inventering har fokus legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, det vill säga arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (faktaruta). För dessa arter har eventuella

fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom av uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), bilaga 2.

Fågelarter har förutom i inventeringsområdet även noterats i buffertzonen som löper cirka 50 meter utanför inventeringsområdet (figur 1). Denna avgränsning gäller även för eftersök av fågelarter på databasen Artportalen.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, påverkan på fortplantningsområden/viloplatser, eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. Vi bedömer dock att inventeringen har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls. Det finns i flera fall en viss osäkerhet med avseende på fynd från databasen Artportalen eftersom de ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför utredningsområdet ändå hör hemma där.

Tidigare inventeringar

Från 2016 finns en naturvärdesinventering och en inventering av hasselsnok från området (Ekologigruppen 2016). Inventeringen kompletterades under 2022 med en trädinmätning, vilken också föranledde att vissa objekt i naturvärdesinventeringen erhöll ett högre värde (Ekologigruppen 2022a). Under 2022 genomfördes också fördjupade artinventeringar av groddjur och hasselsnok (pågående).

Figur 2. Duvhök (NT) noterades endast vid ett tillfälle. Det finns ett gammalt konstgjort bo för duvhök i inventeringsområdet. Arten häckade inte under 2022 men duvhök har ofta flera olika boplatser som den alternerar mellan. Bilden är inte från området. Foto: © Magnus Nilsson.

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 29 fågelarter: Sex naturvårdsrelevanta fågelarter och 23 vanligt förekommande fågelarter. De naturvårdsrelevanta arterna redovisas i tabell 1. Observationer och avgränsade revir för dessa arter redovisas i karta figur 3. Förekomst och observationer av naturvårdsrelevanta fågelarter har också eftersökts i databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2022), med resultatet att endast en naturvårdsrelevant art (tofsmes) fanns noterad. De vanligt förekommande arter som påträffats under inventeringen redovisas i tabell 2. De förkortningar som används i texterna nedan är rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar och EN=starkt hotad. Om en art inte är rödlistad bedöms den som livskraftig, förkortat LC.

Naturvårdsrelevanta arter

Fyra av arterna är rödlistade (tabell 1, faktaruta sida 5). Ytterligare två av arterna är ovanliga i regionen eller har en negativ trend (tabell 1, faktaruta sidan 6). För en av de naturvårdsrelevanta arterna, tofsmes, är bedömningen att den har fortplantningsområden/revir i planområdet. Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i karta figur 3. Mer information om arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under avsnitt *Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området*.

Biotoper för de påträffade fågelarterna

Barrskogsmiljöer

En stor del av inventeringsområdet utgörs av stora, sammanhängande barrskogsområden. Arter som noterades under inventeringen som är knutna till dessa miljöer var duvhök (NT), gråkråka (NT), järnsparv (LC), tofsmes (LC), svartmes (LC) och kungsfågel (LC). Ormvråk (LC) bedömdes häcka inom inventeringsområdet. Trots att området är kraftigt bullerstört från väg 73 och från industriområdet, förekom flera fågelarter tämligen allmänt, framförallt mer vanligt förekommande arter.

Blandskogar med lövinslag

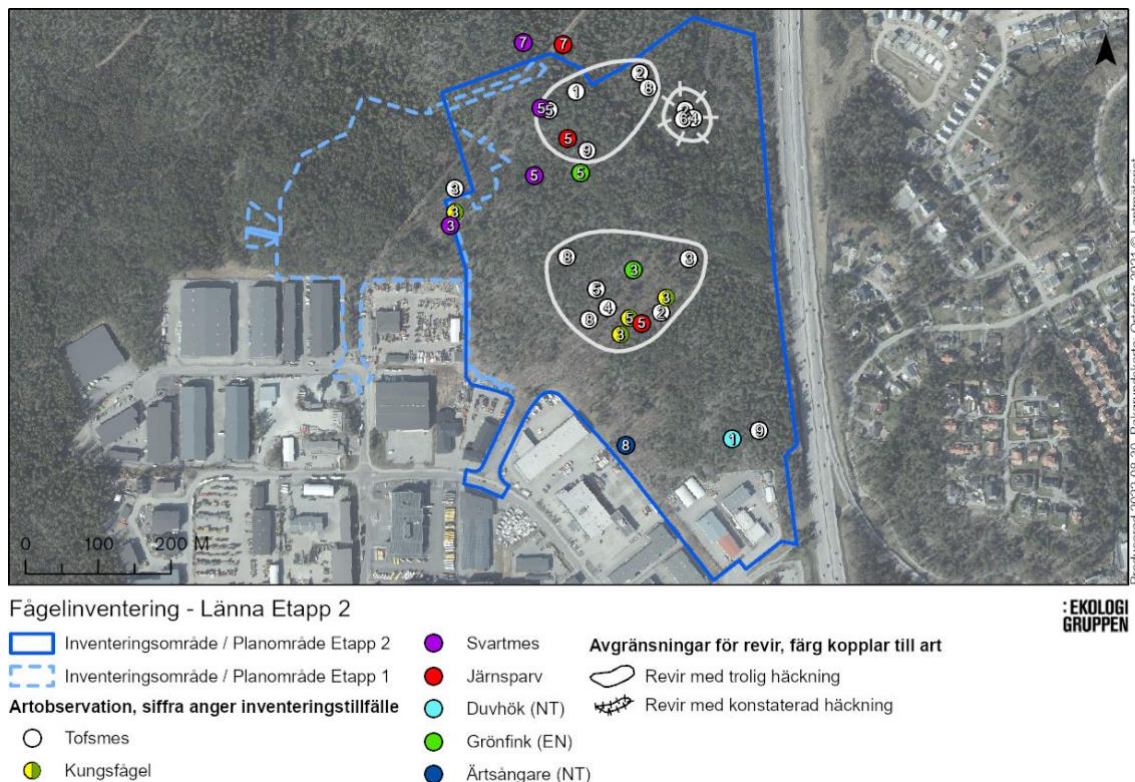
Arter knutna till löv- och blandskogar som noterades var grönfink (EN) och ärtsångare (NT). Områden med större lövinslag finns framförallt i de södra delarna och i sumpskogen i norr. Andra arter hemmahörande i dessa miljöer var större hackspett (LC), lövsångare, bofink och steglits (alla LC).

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen. ASF=Artskyddsförordningen, RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad. LC=livskraftig art som ej är rödlistad. Arter som inte är rödlistade eller omfattas fågeldirektivets bilaga 1, men som har en minskande trend, är också redovisade i tabellen.

Art	Skydd ASF	RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Duvhök	4 §	NT	Födosökande, gammalt bo, ej häckning	11/2, 16/3
Gråkråka	4 §	NT	Förflygande, ej häckning	6/4
Grönfink	4 §	EN	Spel, sång, möjlig häckning	23/3, 20/4
Järnsparv	4 §	LC, minskande trend	Spel, sång, möjlig häckning	16/3, 23/3, 20/4, 10/5
Tofsmes	4 §	LC, naturvårdsart	Tre par permanent revir, 1 par konstaterad häckning, två par trolig häckning	11/2, 16/3, 23/3, 6/4, 20/4, 25/4, 17/5, 24/5
Ärtsångare	4 §	NT	Spel, sång, möjlig häckning	17/5

Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

I kartan nedan, figur 3, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger (alternativt två gånger för på säsongen sent anlända arter) inom utredningsområdet har fortplantningsområden/revir ritas ut. För mer information om metodik hänvisas till metodavsnittet under bilaga 1.

Figur 3. Revirkarta för naturvårdsarten tofsmes. Övriga arter som visas i kartan är noterade vid enstaka tillfällen och något säkert revir har inte ritats ut. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter observationstillfällena och revirgränserna med ovalt formade linjer. Linjerna är heldragna vid trolig häckning och heldragna med tvärgående sträck vid konstaterad häckning.

Naturvårdsrelevanta fågelarter med förekomst inom området

Nedan följer en kortare beskrivning av de påträffade arternas ekologi, status/trend och förekomst i området. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant (faktaruta) och alltså omfattats av en mer noggrann utredning. Gråkråka redovisas inte eftersom den endast var förbiflygande. Naturvårdsrelevanta arter innebär arter som är rödlistade, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, naturvårdsarter, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Information om arternas ekologi har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2022), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2021), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2021) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i utredningsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2022).

Duvhök (NT)

Ekologi

Duvhöken, som ofta har stora fortplantningsmiljöer/revir, är starkt bunden till skog, såväl för jakt som för häckning. Undersökningar i barrskogsdominerade landskap visar tydligt att den föredrar att jaga i stora bestånd av gammal skog, och undviker yngre bestånd. Boet byggs i träd, vanligtvis tall eller gran, och samma bo används flera gånger, men den har ofta flera alternativbon i reviret. Arten är störningskänslig vid boplatsen under häckningstid. Duvhök häckar även i tätortsnära äldre skogar där den har gott om föda i urbana miljöer (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Duvhök, figur 2, har varit rödlistad i kategorin Nära hotad (NT) sedan 2015 och påverkas sannolikt av det moderna skogsbruket med korta omloppstider där skogen sällan tillåts att bli gammal. Eftersom arten främst häckar och jagar i gamla skogar blir bristen på äldre skog en negativ faktor.

Förekomst i området

I samband med inventeringen noterades duvhök endast vid ett tillfälle (tabell 1). Det var den 11/2, då området besöktes i samband med en trädinmätning, som en födosökande duvhök noterades. I norra delen av inventeringsområdet finns ett konstgjort bo som är avsett för duvhök. Boet sattes upp på 1980–1990-talet enligt muntliga källor (Anders Eriksson 2022). Boet var inte bebott 2022, men duvhök kan ha flera olika bon som den alternerar emellan. Duvhök förekommer sällsynt men regelbundet i Huddinge kommun enligt Artportalen.

Grönfink (EN)

Ekologi

Grönfink, figur 4) häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är ringa.

Status/trend

Grönfink är en i regionen allmänt förekommande art. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga populationsnedgången de senaste 10 åren, orsakad av sjukdomen gulknopp, har gjort att den numera är rödlistad i kategori starkt hotade arter (ArtDatabanken 2022).

Förekomst i området

Grönfink noterades endast vid två tillfällen (tabell 1, figur 3) och bedömningen är att arten inte har revir eller häckar inom inventeringsområdet 2022.

Figur 4. Grönfink är rödlistad i kategori EN-starkt hotad. Arten noterades vid två tillfällen under inventeringen men något revir kunde inte avgränsas. Foto: © Magnus Nilsson

Järnsparv

Ekologi

Järnsparv förekommer i stora delar av Sverige. Den häckar i olika miljöer, till exempel i unga granbestånd, i fjällbjörkskog, i parker, i enbuskmarker och i trädgårdar.

Status/trend

Järnsparv är inte rödlistad men har över en 40-årsperiod haft en vikande trend (Green m.fl. 2021). Under den senaste 10-årsperioden har arten minskat med knappt 20 % varför bedömningen är att järnsparv kan komma att bli rödlistad vid nästa uppdatering av rödlistan, 2025. Av dessa skäl och på grund av att arten blivit regionalt sällsynt bedömer Ekologigruppen den som naturvårdsrelevant.

Förekomst i området

Järnsparv noterades vid två tillfällen och bedömningen är att arten inte har revir eller häckar inom inventeringsområdet 2022 (tabell 1, figur 3).

Tofsmes

Ekologi

Tofsmes (omslagsbild) är en stannfågel och höst- och vinterreviret, som är betydligt större än sommarreviret, omfattar säkert hela planområdet och också skogar i närområdet. Tofsmesen är en god indikator för värdefull tallskog och brukar ofta användas som modellart för att illustrera svårspredda barrskogsarter som kräver god ekologiska spridningssamband. Arten saknas oftast helt som häckfågel i områden där spridningssamband för tall är svaga eller saknas (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Tofsmes är inte rödlistad men är enligt Ekologigruppen en skyddsvärd och känslig art.

Förekomst i området

Totalt tre par tofsmes bedömdes ha revir i inventeringsområdet (tabell 1, figur 3). För ett av paren konstaterades häckning då adulta tofsmesar flög in i boet med mat i munnen. De två andra paren häckade troligen i området.

Ärtsångare (rödlistad NT)

Ekologi

Ärtsångare föredrar ett mosaikartat landskap med öppna ytor och buskmarker. Den hittas oftast i beteshagar och i odlingslandskapet, i skogsbryn och i trädgårdar och ibland i parkmiljöer.

Ärtsångare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden och

Ekologigruppen bedömer att dess indikatorvärde för värdefulla miljöer är visst.

Status/trend

Populationen av ärtsångare har gått ned cirka 20% de senaste tio åren varför arten rödlistades i kategori nära hotad (NT) vid den senaste uppdateringen av rödlistan 2020 (ArtDatabanken 2022).

Förekomst i området

Ärtsångare hördes sjunga vid ett tillfälle den 17/5 i brynmiljöer i den södra delen av inventeringsområdet (tabell 1, figur 3). Arten påträffades inte igen varför bedömningen är att ärtsångare inte häckade i området 2022.

Vanligt förekommande fågelarter

I samband med inventeringen noterades en stor mängd mer vanligt förekommande fågelarter. Dessa arter redovisas i tabell 2.

Tabell 2. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal par.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	8	16/3, 6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Bofink	Spel, sång, permanent revir	Trolig häckning	5	6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Domherre	Obs i häcktid	Möjlig häckning	?	16/3
Grönsiska	Spel, sång, permanent revir	Trolig häckning	?	16/3, 6/4, 25/4
Gärdsmyg	Permanent revir	Trolig häckning	3	16/3, 6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Koltrast	Spel, sång, permanent revir	Trolig häckning	5	16/3, 6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Kungsfågel	Permanent revir	Trolig häckning	5	16/3, 6/4, 25/4
Lövsångare	Spel, sång	Möjlig häckning	4	17/5, 24/5
Mindre korsnäbb	Spel, sång, permanent revir	Trolig häckning	4	16/3, 6/4, 25/4
Morkulla	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	6/4
Nötskrika	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	17/5, 24/5
Nötväcka	Spel, sång	Möjlig häckning	3	17/5
Ormvråk	Permanent revir	Trolig häckning	1	16/3, 6/4, 25/4
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	2	16/3, 6/4, 25/4, 24/5
Rödhake	Spel, sång, permanent revir	Trolig häckning	5	6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Skata	Födösökande	Ej häckning	?	24/5
Sparvhök	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1	16/3, 25/4
Steglits	Spel, sång	Möjlig häckning	1	24/5
Större hackspett	Spel, sång	Möjlig häckning	2	16/3, 6/4,
Svartmes	Permanent revir	Trolig häckning	1	6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	12	16/3, 6/4, 25/4, 17/5, 24/5
Taltrast	Spel, sång	Möjlig häckning	1	17/5
Trädkrypare	Par i lämplig häckbiotop	Möjlig häckning	2	16/3, 17/5

Lagstiftning för fåglar

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §.

Beslutade förändringar i lagstiftningen 2022

Regeringen har den 2022-06-16 fattat beslut om att förändring i artskyddsförordningen ska ske från och med 2022-10-01 (Regeringskansliet 2022) (se faktaruta nedan). Förändringarna som berör fåglar omfattas av förordningens 4 §.

Artskyddsförordningen 4 § fr.o.m. 1/10 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Skrivningen i punkt 4 i den tidigare förordningen angav att fortplantningsområden och viloplats ej fick skadas eller förstöras. Detta strikta skydd som omfattade alla vilda fåglar utgår nu alltså.

Skyddet inriktas nu på arter där påverkan i form av skogsbruk eller exploatering kan leda till att arternas populationer (regionalt eller lokalt) påverkas negativt. Störning som orsakar sådan påverkan är således fortfarande förbjuden.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen ska lagen tolkas som att det efter den 1/10 2022 inte längre finns ett strikt skydd mot att skada fortplantningsområden. Detta skydd ersätts då av förbud mot att störa arter så att deras population kan skadas.

Tillfredsställande population

EU-domen i mars 2021 innebar att det inte var tillåtet att negativt påverka lokal population/bevarandestatus av någon fågelart. Den nya lagstiftningen innebär att det nu istället är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras.

Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Förslag till vidare utredningar

De naturvårdsrelevanta fågelarterna, liksom vanligt förekommande fågelarter, har ett starkt lagligt skydd och påverkan på arterna som förekommer som häckande i detaljplaneområdet bör utredas. Rekommendationen är att genomföra en artskyddsutredning där en bedömning av påverkan på arterna utreds, och med förslag på skyddsåtgärder i syfte att upprätthålla kontinuerlig ekologisk funktion.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Ekologigruppen 2016. Naturvärdesinventering i Länna 45:1

Ekologigruppen 2016. Inventering av hasselsnok i Länna 45:1

Ekologigruppen 2022. Naturvärdesinventering Länna, etapp 2

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2019. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2019. Lunds universitet.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2021. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2021. Lunds universitet.

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

Digitala källor:

ArtDatabanken 2022. Artfakta. Webverktyg för sökning om fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2021-08-16)

Artportalen 2022. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2021-08-16)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2021. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Wirdheim 2019. Sveriges fåglar 2019. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2018. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Wirdheim 2020. Sveriges fåglar 2020. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2019. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Wirdheim 2021. Sveriges fåglar 2021. Resultat från inventeringar gjorda till och med 2020. BirdLife Sverige, svensk fågeltaxering vid Lunds universitet, Artdatabanken, SLU

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Tio besök genomfördes i planområdet genom att området systematiskt gick igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPad med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, om möjligt kön, antal, häckningskriterie/aktivitet.

Inventeringarna startade i soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar. I tabell 3 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 3. Tidpunkt för inventeringstillfällen och inventerare.

Besök nr	Datum	Inventerare
1	2022-03-08	Anders Eriksson
2	2022-03-16	Fingal Gyllang/ Ossian Rydebjörk
3	2022-03-23	Anders Eriksson
4	2022-04-06	Fingal Gyllang
5	2022-04-20	Anders Eriksson
6	2022-04-25	Ossian Rydebjörk
7	2022-05-10	Anders Eriksson
8	2022-05-17	Ossian Rydebjörk
9	2022-05-24	Ossian Rydebjörk
10	2022-06-10	Anders Eriksson

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fågelpar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken föreslår åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar. (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter listade i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. För dessa arter har revir ritats ut. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, har ett till två besök förlagts nattetid.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska godkännas är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Man tar också hänsyn till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehåller sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom av uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), bilaga 2.

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp Atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En Atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en Atlasinventering letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 4. Fågelns aktivitet noteras i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Permanent identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är troligt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta

häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterie det vill säga besöker bebott bo, mat till ungar, nyligen flygga ungar mm noterats.

Om en fågel vid endast ett eller två tillfällen påträffades med högsta häckningskriterie (besöker bebott bo, föda åt ungar, avledningsbeteende etc) bedömdes det vara konstaterad häckning och ett revir ritades in. Metod ”Revirkartering” säger att tre observationer behövs av en art för att revir ska godkännas men vid en inventering med få besök bedöms det rimligt att justera detta.

Tabell 4. Häckningskriterier/aktiviteter enligt Birdlife

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13. Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplat	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggskal	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrement		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobygge		

Läsanvisning till fortplantningsområden-/revirkartor

I kartan, figur 3, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades minst tre gånger inom utredningsområdet har fortplantningsområden/revir ritats ut. Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga). Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för respektive art (ArtDatabanken 2022), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir. I vissa fall så är osäkerheten vad gäller avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret extra stor. Då markeras detta med särskild avgränsning på kartorna.

När det gäller vissa arter, exempelvis björktrast, är det inte möjligt att avgränsa enskilda revir eftersom björktrast inte tydligt hävdar sina revir annat än mycket tidigt på våren. Därefter häckar de gemensamt och använder samma födosöksområden. I dessa fall har den del av inventeringsområdet där observationer av arten gjorts identifierats som ett gemensamt revir för flera par.